

TEOSESITTELY

Torstai 22.11.2018 klo 19 Konserttisali

”SUOSIKKIEN ILTA”

SINFONIASARJA VI

Kuopion kaupunginorkesteri

Jaakko Kuusisto, kapellimestari

Henning Kraggerud, viulu

Joseph Haydn (1732 – 1809): Sinfonia nro 94 G-duuri ”Yllätyssinfonia” (1791)

Jean Sibelius (1865 – 1957): Kaksi humoreskia viululle ja orkesterille op. 87

Jean Sibelius (1865 – 1957): Neljä humoreskia viululle ja orkesterille op. 89

Ludwig van Beethoven (1770 – 1827): Romanssit G-duuri ja F-duuri

W.A. Mozart (1756 – 1791): Sinfonia nro 40 g-molli (1788)

ILOA JA HUUMORIA

Jean Sibelius sävelsi kuusi Humoreskia viululle ja orkesterille vuosina 1916-17 leppoisassa tunnelmassa. Ainolassa ei juurikaan huolestuttu siitä, että Eurooppa oli sodassa ja Venäjällä kapinoitiin tsaaria vastaan. Sibeliuksen murheenkryyni oli viides sinfonia, josta hän teki kolmatta ja lopullista versiota. Tuon pitkän painin lomassa oli helpottavaa säveltää jotain kepeätä ja pienimuotoista omalle soittimelle. Humoreskeissa on häivähdyks menneen vuosisadan salonkeja, jotain huoletonta ja arvoituksellista. Huumoria niistä on turha etsiä. Erityisesti solistia nuotit eivät välttämättä naurata lainkaan. Kappaleiden tulisi vaikuttaa vaivattomilta, vaikka ne vilisevät kommervenkkejä.

Humoreskit julkaistiin kahtena eri opuksena, mutta se oli kustantajan virhe. Sibelius tarkoitti kaikki kuusi soitettavaksi peräkkäin, jolloin ne muodostavat ”suuren formaatin”, kuten hän sen muotoili. Sävellyksen nimenä Humoreski viittaa 1800-luvun pianokappaleisiin, ja alun perin se liittyi satuihin ja fantasiaan. Jos Sibeliuksen Humoreskit olisivat äitipuoltaan pakoilevan prinsessan pienikokoisia ystäviä, heidän nimensä voisivat olla Haaveilija, Taituri, Oikku, Suvanto, Keikari ja Päättäväinen.

Beethovenin kaksi Romanssia viululle ja orkesterille ovat 1700-luvun lopulta – tarkkaan ei tiedä, koska ja miksi ne syntyivät. Kumpikin sopisi sävellajinsa puolesta kesken jääneen C-duuri-konserton hitaaksi osaksi. Mutta miksi osia on kaksi? Toisaalta, onhan Beethoven säveltänyt yhteen oopperaan neljä alkusoittoakin, miksei siis konserttoon useita hitaita osia. Kun Sibelius sävelsi Humoreskinsa vailla paineita, suuren viulukonserttonsa jo julkaisseena, Beethovenin tilanne oli päinvastainen. Hänen viulukonserttonsa syntyi vasta 1806, joten Romansseja voi pitää lämmittelynä sille. Teosten alkuperäinen nimi ”Romance” viittaa Ranskaan, jossa Viotti ja muut säveltäjät olivat luoneet perinteen kauniisti laulavasta viulukappaleesta. Jälleen kustantaja on tunaroinut teosten numeroinnissa: Romanssi G-duuri tunnetaan numerona 1, vaikka se valmistui pari vuotta myöhemmin kuin F-duuri numero 2.

Norjalainen viulisti Henning Kraggerud viihtyy kaiken musiikin keskellä, improvisoi, soittaa folkia ja jazzia, säveltää ja on kiinnostunut musiikkielämässä muustakin kuin konserteista. Kraggerud kantaa suurta huolta lasten perehdyttämisestä klassiseen musiikkiin ja on kirjoittanut

musiikkikasvatuksessa monissa yhteyksissä. Vapaa-ajallaan hän keksii satuja lapsilleen, improvisoi omaksi huvikseen alttoviululla tai pianolla, lukee kirjoja ja ui.

Sibeliuksen musiikki on kuulunut aina hänen elämäänsä. "Heti ensi kuulemalta se puhutteli minua. Tosin en muista, koska tuo tapahtui", hän kertoo. "Olen kokenut voimakkaasti sen, miten Sibelius käyttää kansanmusiikkia mutta kehittää siitä ikään kuin tarinoita."

Kraggerud on soittanut paljon Sibeliuksen viulukonserttoa ja pitää Humoreskeja sen sukulaisteoksina. "Ne kumpuavat selvästi samasta lähteestä, niissä on samaa pinnanalaista tuskaa, myös iloisissa ja kepeissä jaksoissa."

Jaakko Kuusisto tapasi Kraggerudin ensimmäisen kerran Lahden Sibelius-festivaalilla ja halusi kutsua mielenkiintoisen muusikon uudestaan Suomeen. Solistinumeroiksi sovittiin jotain muuta kuin perinteinen konsertto. Sibeliuksen Humoreskit ja Beethovenin Romanssit ovat suurenmoista musiikkia, mutta ne sopivat harvoin orkesterikonsertteihin. Yhteensä ne kestävät lähes 40 minuuttia, joten soitettavaa on suuren konsertin verran soitettavaa.

Solistinnumeroita kehystää kaksi pienestä yksityiskohdasta tunnettua klassismin sinfoniaa. Mozartin toiseksi viimeisen sinfonian teema voi tuntua puhki soitetulta, onhan se joutunut alistumaan iskelmäksikin. Haydnin sinfonian erikoisuus on "yllätys". Mutta sinfoniat ovat paljon muutakin. "Mozartin teeman takana on hieno teos, jota soitetaan itse asiassa hyvin harvoin", sanoo Jaakko Kuusisto ja lisää: "Myös Haydnin sinfonia tunnetaan kokonaisuutena huonosti." Sinfonialla on kaksi lempinimeä, joista toinen selittää toisen: Yllätys ja Rummunisku. Hitaan osan yllättävä rummunisku sai vuonna 1791 naiset kirkumaan, mutta siitä tuskin on pelkoa Kuopiossa. Jaakko Kuusisto lupaa kuitenkin, että konsertti on vauhdikas ja hauskakin. "Haydnin musiikkia on hauska soittaa, koska siinä on aina raikkautta ja joku kiva juju."

Tekstit:

Hannele Eklund ja Minna Lindgren

© *Maisteriviestintää*